

Archivní časopis, God. 43, br. 3/1993, Odjel arhivske uprave Ministarstva unutarnjih poslova Češke Republike, Prag, 129-191.

Odjel arhivske uprave MV ČR prema svojoj jasno razrađenoj izdavačkoj koncepciji izdaje 2 arhivska časopisa: *Archivní časopis* i *Sborník archivních prací*. Sborník izlazi dva puta godišnje i posvećen je objavljivanju arhivskog gradiva i povijesnih znanstvenih radova. Archivní časopis je manjeg opsega, redovno izlazi tromjesečno, dakle četiri broja godišnje, i u njemu su zastupljeni stručni arhivistički problemi. Za ovaj prikaz odabrali smo nekoliko izuzetno zanimljivih tekstova čeških arhivista koji obrađuju problematiku u mnogo slučajeva identičnu zadacima i problemima sa kojima se susreću i hrvatski arhivisti.

Helena Barviková-Václav Podany, *Primjena programa Paradox za popisivanje osobnih arhivskih fondova*. Od 1990. godine, nakon upoznavanja s postojećim database programima, u Arhivu Češke akademije znanosti odlučili su se za program Paradox (Borland), koji je odmah primijenjen na popisivanje, najprije samo nekih dijelova, a zatim i cjelokupnih osobnih fondova. Prvi objekt pokusa bio je osobni fond Kamila Krofta, čija je sudbina u mnogo čemu slična sudbini većeg broja osobnih fondova. Naime i taj je osobni fond bio razjedinjen i pohranjen u više ustanova (u Arhivu Ministarstva vanjskih poslova, Arhivu narodnog muzeja, Arhivu akademije). U Akademiji je već otprilike postojeće gradivo sređeno i popisano, ali je nakon preuzimanja novih spisa i razmjene s Narodnim muzejom te preuzimanja njihovog dijela tog fonda, odlučeno fond ponovo srediti kao jedinstvenu cjelinu, nakon čega se prešlo na popisivanje putem programa Paradox. Za početak se započelo popisivanjem korespondencije, budući da je ona poredana abecednim redom prema prezimenu pošiljaoca, i tu je operaciju bilo izuzetno lako provesti (u programu je abeceda prilagođena češkoj abecedi). Za ostale vrste građe primijenjen je kronološki način popisivanja. Problem je u početku predstavljala činjenica da je shema rasporeda gradiva u tom osobnom fondu podijeljena u 7 osnovnih serija u kojima se kronološko i abecedno načelo izmjenjuju, a u nekim skupinama se primjenjuju i obadva, dok Paradox poštuje samo jednu uputu (jedan kriterij, pa za primjenu više kriterija treba zadati njihovu hijerarhiju). Zato je odlučeno da se za svaku odredi samo jedan kriterij, pa je na temelju toga stvoreno sedam tablica s kojima se radilo odvojeno, nakon čega su tablice prebačene u tekstovni oblik koji je uređen prema ustaljenom obliku inventara.

Sređivanje i popisivanje gradiva sljedeća dva osobna fonda (njemačkog povjesničara Heinza Zatschka i češkog filozofa i sociologa Josefa Krále), pokazalo je da se ni izdaleka nisu iscrpile sve mogućnosti koje pruža Paradox. Prvenstveno je ustanovljeno da oblikovanje odvojenih tablica za svaku seriju gradiva posebno nije potrebno i da je cijeli fond moguće popisati u jednoj tablici, koja je na odgovarajući

način ustrojena. Tablica sadrži sljedeća polja: *inventarna jedinica* (oznaka jedinice, isključivo je numerička oznaka), *kutija* (služi za orijentaciju u kojoj je arhivskoj jedinici spis bio prvobitno pohranjen), *serija* (služi za upisivanje određenih serija spisa prema shemi za osobne fondove od I. do VII., može biti kombinacija i slova i brojeva), *identifikacija* (tu se navodi oznaka podserije u okviru određenih glavnih sedam serija gradiva), *sadržaj* (opis arhivske jedinice), *sadržaj I* (eventualna daljnja proširenja opisa), *broj komada* (upotrebljava se npr. za korespondenciju, a gdje nije potrebno onda se ispušta), *sadašnji opseg* (za bilješke, npr. nedatirane spise i sl.), *kutija* (broj arhivske jedinice u koju je spis definitivno odložen). Zahvaljujući tome moguće je inventarne jedinice upisivati bez obzira u koju seriju spadaju, pa nije nužno niti prije toga popisati ih ručno ili na neki drugi način obraditi. Dakle, osnovno sređene inventarne jedinice je moguće inventarizirati istovremeno s njihovim konačnim sređivanjem prema planu sređivanja i ulaganja u kutije. Eventualne naknadne promjene u gradivu (koje se kod osobnih fondova nikada ne mogu isključiti) moguće je također vrlo lako izvršiti. Gotova tablica koja već sadrži inventarne brojeve u svojoj prvoj verziji (inventarni zapis je nepregledan zbog upisivanja u 1 redu tablice, koji može biti i prilično dugačak, pa ga je nemoguće u tom obliku tiskati) prevodi se zatim u program za obradu teksta i tu se uređuje, kao uobičajen inventar.

Ostala dva teksta u ovom broju časopisa su *O sudbini jednog arhiva Jiri Zálóhe*, koji opisuje događaje u Središnjem arhivu Schwarzenberga u Češkom Krumlove od svog zaposlenja 1945. godine i doživljaje na početku svoje arhivske službe, koja je trajala punih 45 godina, i *Prilog proučavanju kmetstva u 16–18. stoljeću (Vlastelinstvo Trebon)* Jana Horskog.

U drugom dijelu časopisa daje se pregled vijesti, literature i popis arhivskih časopisa iz raznih zemalja, koje je primila arhivska uprava u drugom tromjesečju 1993. godine.

Marina Štambuk-Škalić

Archivní časopis, God. 44, br. 2/1995, Odjel arhivske uprave Ministarstva unutarnjih poslova Češke Republike, Prag, 65–128.

Prvi tekst ovoga broja, čiji je autor Zdenek Šamberger, *Pregled razvoja terminologije*, posvećen je problematici arhivske terminologije Češke Republike. U Čehoslovačkoj Republici 1951. osnovana je Državna arhivska komisija koja je uz pokretanje dva središnja arhivistička časopisa: *Archivní časopis* i *Sborník archivních prací*, potakla misao o potrebi ujednačavanja dotadašnje raznovrsne i raznorodne terminologije. U tu svrhu osnovana je četveročlana radna grupa, čija je zadaća bila